ԹԻՒ 7742 — 11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1911 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

24 Octobre 1911 — N. 7742 — نومرو ۷۷٤۲ ۱۱ تشرین اول ۱۳۲۷ صالی

ԱՐԵՒԵԼՔ

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ՝ Ե. ՕՏԵԱՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1883ԻՆ — FONDE EN 1883 — تاریخ تأسیسی ۱۸۸۳ — پازار ایرتسندن ماعدا هر کون نشراولنور .

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՕՅԱԶԻԱՆ - ԳԱԼԱԹԻԱ

آره‌ولك
یومی وسیاسی غزته
صاحب امتیاز ومدیری قره‌کین بویاجیان
درسعادت — غلطه
ابونه فیاتلری پوسته اجرتیله برابر ولایات ایچون سنه‌لکی ۱۰۰ آلتی آیلغی ٥٤ غروشدر .

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

		Տարեկան	Վեցամս.
Դուռառներու	համար	100	54
Արտասահման	»	35	20 ֆր.

نسخه‌سی ۱۰ پاره — 10 ՓԱՐԱ.

آره‌ولك
AREVELK

Journal arménien
DIRECTEUR-PROPRIÉTAIRE
K. BOYADJIAN
CONSTANTINOPLE-GALATA

فرانسه‌نك غالیتی وآلمانیانك هزیمتی

وقایع سیاسیه‌یه دقتله عطف نظر ایدیلدجك اولورایسه فرانسه‌نك علی الخصوص فاس مسئله‌سنده وعلی العموم وضعیت بین المللده آلمانیا اوزرینه بیوك برغالیت کوتوردیکی آکلاشیلیر .

آلمانیا تاتجرده کندی ایمپراطورینك آغزیله فاسی مستقل طانیدیغی واونك حقوق حکمرانیسنه ویاخود تمامیت ملکیه‌سنه هیچ کیمسه تجاوزده بولنماسنی ترك ایتمه‌جکنی سویله‌مشدی .

لکن شمدی آلمانیانك مستقل عد ایتمش اولدیغی فاسده فرانسه جمهوریتك سنجاغی تموج ایدییور .

امور اداره قامبوجده ، آننامده ، تونسده اولدیغی کبی فاسده دخی فرانسزلر انده اولدیغندن فاس سلطانی عادی برقورقولق حکمنده بولنیور .

آلمانیا بتون بو اولانلری کوروب فاسك استقلالیتله دائر هیچ برشی یاپامامقدەدر .

آلمانیا تاتجرده‌کی تعهدینه مغایر اولەرق ، فاسك تمامیت ملکیه‌سنی محافظه ایده‌مدیکنی کوریور .

زیرا فرانسه‌نك اوراده بلا ممانعت اجرای تأثیر ایتمکه باشلامسنی کورن اسپانیا دخی مملکت مذکوره‌نك برقسمنی تحت اداره‌سنه آلدی .

شمشه‌لی صورتده واقع اولان حکمدارانه تعهدك بوش چیقماسندن بشقه ، آلمانیا سوزنده ثابت طوره‌رق ، فاسك تمامیت ملکیه‌سنی مدافعه ایده‌جك یرده بالعکس فرصتی کندی دخی غنیمت عد ایدوب بویاغه‌دن حصه مند اولدی واونك ایچون آغادیره برزرهلی کوندردی .

آلمانیا آوروپانك قوهٔ عسکریه‌جه قوتلی بر حکومتی اولمق اعتباریله ، کرك طوغریدن طوغری‌یه وکرکسه ضمنی اولەرق ایتمش اولدیغی تهدیدلر فاسدن برپارمق طوپراق کندینه ویردیره‌مدیلر .

بومغلوبیتلردن صکره آلمانیا برمقابله ایله اکتفا ایتمکه راضی اولدی وفرانسه‌ده بوقدر مغلوبیتلردن طولایی حرصی شدتلنمکده اولان مخالفتی تسکین ایتمك اوزره کندی اوزاق اراضیسندن زائد برقسمنی اوکا ترك ایتمکده تردد کوسترمدی .

دها ویریله‌جکی نه اولوب اولمادیغی واضح صورتده کورلمیور ، یالکز شوقدری معلومدرکه فرانسه طرفندن ویریله‌جك شی سکوت پارەسندن عبارتدر . آلمانیانك تاتجرده‌کی بتون دنیایه علناً سویله‌دیکی سوزلره وویردیکی تعهدلره مغایر اولەرق قونغودن برپارچه قاپوب آغزینی قپادیغی سیاسی و اقتصادی بیوك برمغلوبیتدر .

شمدی مسئله فرانسه‌نك نصل غالب اولدیغی ویاخود تعبیر دیکرله آلمانیا نه ایچون بویله بر هزیمته دوچار اولدیغی جهتیدر .

فرانسه ـ آلمانیا اختلافی دقتلیجه تعقیب ایدنلره فاس مسئله‌سنك اك شدتلی زمانلرنده آلمانیانك اقتصادی ، صرافی ، پیاسه‌سنده بیوك بربحران وجوده کلوب اونلری برتهانك ایله افلاس اوچورومنه طوغرو کوتورمکه باشلادیغی وبونك سبب یکانه‌سی فرانسز پارەلرینك پیاسه‌دن چکلمسی اولدیغی معلومدر .

ایشته المان ایمپراطورلغنی تعریف ایتمش اولدیغمز هزیمته دوچار ایدن سبب بوندن عبارتدر .

شاید المان حکومتی فرانسه‌یه حسن رضا کوسترمیوب ، فرانسزلر پیاسه‌دن پارەلرینی چکمکه دوام ایتسه ایدیلر ، المانیاده‌کی بتون مدیونلر محو اولەرق شهیه‌سز برقارغشه‌اق وقوعه‌کله‌جکدی که بوکا البادن نیه‌نه قدر موجود اولان اصحاب ثروت مقاومت ایده‌مه‌جکلردی .

درمیان ایتمش اولدیغمز شو مدهش تهلکه‌یه محل ویرمه‌مك وپیاسه‌ده‌کی بحرانی برکون اول تسکین ایتمك اوزره المان حکومتی ، فاسی ، اونك استقلالیتی ، تمامیت ملکیه‌سنی وتاتجرده ایمپراطورك علی تعهدلرینی اونوده‌رق ، فاس مسئله‌سنده فرانسه‌یه موافقت کوستردی .

فقط المانیانك مغلوبیتلری دها بوقدرله بیتمز . ایمپراطور ۱۸۹۸ تاریخنده شامی زیارت ایتدیکنده شهرتی عالمکیر اولان سلطان صلاح الدینك قبری اوزرینه التون برإکلیل وضع ایده‌رك ، کندینی جهانك اوچیوز میلیون اسلامنك مدافعی ودوستی اعلان ایتدی .

حال حاضرده اسلام خلیفه‌سنك واك بیوك اسلام برحکومتك بر ولایتی (طرابلس غرب) حقسز جه‌سنه ایتالیالنلر طرفندن تجاوزه اوغرادیغی حالده ، کندینی بتون اسلامله دوست ومدافع اعلان ایدن ایمپراطور وحکومتی ، عالم اسلامك حقوق ومنافعنی محافظه ایچون یرندن بیله قپلدنامقدەدرلر .

بوندن غیری کوچکلك ویاخود سویله‌مك قابل ایسه ، المان نامنه ، نفوذینه سیاستنه کرك ترکیاده وکرك بتون دنیاده برسقوط ومغلوبیت معنویه تصور اولنه‌ماز .

---

(١٦٢)

عبدالحمید وشریوو هولمس

اوچنجی قسم

سقوطه طوغرو

اوچنجی فصل

چوللر ایچنده

— اکر بووسیله ایله سلطانمزه برخدمت مهمه یاپه‌بیله‌جك اولور ایسه‌م ، شرف ، ناموس ، اعتبار ثروت والحاصل هرشیئه مالك اولورم دیمشدی .

فقط بوخدمتی اجرا ایچون فراریلری تکرار اله کچیره‌رك ، اونلری ینه عبدالحمیده تسلیم ایتمك ایجاب ایتمکده ایدی .

فی الحقیقه اشبو تشبث پك کوچ ایدی ایسه ده مکافات پك بیوك اوله‌جغندن سامع بك تجربه ایتمکه هیچ تردد کوسترمدی .

تعریف ایتمش اولدیغمز وجهله ، سویشده یاننده بولنان پاره ایله برقاچ ساعتده سرسری بدویلردن برچته تشکیل ایدوب ، بزه معلوم بولنان تلغرافی بیلدیزه کشیده ایتدکدن صکره ، مذکور چته ایله تعقیبه باشلامق اوزره آسیا جهتنه کچدی .

سامع بك بغداد وبیروتده اجرای مأموریت ایتمش اولدیغی جهتله عربجه‌یی مکمل صورتده بیلدیکی کبی بدویلرك احوالنه دخی ایوجه واقف ایدی .

تعقیبك مقصدینی برقاچ کله ایله تعریف ایده‌رك ، سلطانك خدمتنه داخل اولدقلرینی وموفقیت حصوله کلدیکنده بیوك مکافاتلره مظهر اوله‌جقلرینی سویله‌یوب پشیناً بو تعهدلردن بشقه هیسنده‌ده برر مقدار پاره ویرمشدی .

سامع بك علی العجله تشکیل ایتمش اولدیغی چته‌سیله آسیا جهتنه کچدیکنده ، بدویلرك رئیسی اولان اللی بش یاشلرنده دینج ونفوذلی شیخ صلاح ایله کوچوك برمذاکره‌ده بولوندی .

— ظن ایدر ایسه‌م تشکیل ایتمش اولدیغمز چته ایشنی موفقیتله ختامپذیر ایتمك ایچون کافی دکلدر .

— فراریلر قاچ کشیدرلر ؟

— درت کشی سورکونلر ، بونلردن بری قادین ، بش کشی‌ده رفیقلری اوچ کشی‌ده اونلری قایغه وضع ایدوب ساحله چیقارانلر دیمك که جمعاً فراریلر اون ایکی کشی اولدیغی حالده بز یالکز یدی کشی بولنیورز .

— اوت ! حقلی سکز ، دها بشقه آرقداشلرده بولمامز الزمدر .

لااقل بش کشی دها بولمالی که هیچ دکل ایسه قوتلر مساوی اولسون ، بوندن بشقه مذکور فراریلره ماشیاً یتشمك قابل اولمادیغندن دوه‌لر کرا ایله طوتمق ویاخود صاتون آلمق اقتضا ایده‌جکدر .

سامع بك جواباً :

— پاره بکا لازمکه‌نیده تدارك ایتمك سکا عائددر .

— اورته‌ده پاره اولدیغی حالده هرشی قولایلاشیر .

عبدالحمیدك صادق بنده‌سی جواب اولمق اوزره الی جیبنه کوتوره‌رك ، بر آووج آلتون چیقاروب ، بدوی‌یه اوزاتدی .

اختیار عرب پاره‌لری کورر کورمز کوزلری پارلدایه‌رق ، آلتونلری همان حریردن معمول قوشاغنه طولدوردی ، وصوکره :

— هایدی ایشه باشلایه‌لم ! دیدی .

کوچوك چته سریع خطوه‌لر ایله قومسال ودوز اووه‌دن یورومکه باشلایوب برساعت صوکره برکوچوك کویه واصل اولدیلر ، اطرافده خرما آغاجلری کورونمکده ایدی .

شیخ صلاح درعقب کویك اختیارلرینی باشنه طوپلایه‌رق ، کیزلیجه مذاکره ایتمکه باشلادی . سامع بك ایسه فوق العاده یورولمش اولدیغندن بر آغاج آلتنده استراحت ایتمکده ایدی .

نتیجهٔ مذاکره شو اولدی که آقشام اوزری اون ایکی دوه ودیکر آلتی مسلح بدویلر کویك کنارنده بکله‌مکده ایدیلر .

ایشته چته‌دها زیاده قوتلنه‌رك ، یوله چیقوب چولك ایچ طرفلرینه متوجهاً سریع خطوه‌لر ایله ایلرولەیه‌رك ، قومسال اووه‌لرده کوزدن نهان اولدی .

ایچه برمسافه قطع ایدلدکدن صوکره ، سامع بك بدویلرك رئیسنه یاقلاشه‌رق :

— شیخ صلاح بویله علی العمیا کیده‌رك فراریلرك ایزینی نصل بولاجغز ...

اختیار جواباً :

— سز هیچ مراق ایتمه‌یکز ، چوله بزدن بشقه هرکس یولنی شاشیره‌بیلیر ، فقط بز بورالرك هرطرفنی اوقدر عریض وعمیق کوزدن کچیرمشزدرکه کوزلرمز قپالی یولزی بولابیلیرز ... بوندن ماعدا بوچولدن مرور ایتمك اوزره یالکز بریول اولدیغندن یولی شاشیرمغه ویاخود یاکلش بریوله صاپمغه هیچ قورقو یوقدر ، مسئله فراریلر چولدن طیشاری‌یه چیقمازدن اول اونلره واصل اولامزده‌در .

— بوچولی کچمك ایچون نه قدر وقت لازمدر ؟

— دوه‌لری سریع صورتده یوروتدیره‌رك ، لااقل برکون الزمدر .

— اویله ایسه بوش یره بوچته‌یی تشکیل ایتدك !

— نه ایچون ؟

— زیرا تعقیب ایتمکده اولدیغمز فراریلر اون ایکی ساعتدنبرو یوله چیقمشلردر ...

— لکن اونلر بزم استقامتمزه میل ایده‌رك ، یورومکه مجبوردرلر ، بز ایسه طوغریدن طوغری‌یه ایلرولەدیکمزدن الق ساعت قدر قزانیرز ، اولوقت فراریلر ایله ارامزده‌کی بعد یالکز الق ساعت قدر برمسافه اولور .

(مابعدی یارین صباح)

استخراجاً طبی ممنوعدر

ԳԵՂԵՑԻԿ ԷՋԵՐ

ԿԱՆԹԵՂԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ափսո՛ս. ծերացած եմ... ժամանակաւ այպիսի մտածումներ մէջս իսկ չէին անցներ, այն եռջանիկ օ-եռուն մէջ, ուր ես թնիս առջևս պէս կը բռնկէի եւ սոխակին պէս կ'երգէի :

Գիտէ՛ ի՞նչ խոսոտ՝ ամեն բան ճիմա մթագնած է իմ ուրջս. ամբողջ կեանքը գունաթափ եղած է, լոյսը որ առաւակներուն կուտայ իրենց որոշ գոյնը, ձեւը եւ փայլը, այն լոյսն է որ մարդկային հոգին կը ճառագայթի մարած է իմ մէջս։ Ոչ. տակաւին մարա՛ չէ ա՛ն, բայց դիժուաւար կը տգայ մոխիրն տակ առանց ճառագայթի, առանց տաքութեան :

Կը լլեմ քի իրիկուն մը. շաս ուշ, մութը կոխած միջոցին Մոսկաւան մէջ. հին եկեղեցիի մը վանդակապաս պատուհանին մօտեցայ եւ ճակատս ապակիին կրթնցուցի։ Ներսը մութ էր ցած կամարներուն տակ մոռցուած կանթեղ մը կը պլպլար բաւակ եւ ծխաւունչ բոց մը արձակելով պատկերին առջեւ։ Մրութեան մէջ հազիւ կարաւուէին սուրբին լուրջ եւ տխուր երեսները. մանաւանդ մրութիւնը ամեն կողմէ ներս կը մտներ, կարծես իր նենգով ծանրութեանը տակ կ'ուզեր մարել անզօր լուսոյ այդ տկար ճառագայթը :

Ես ալ այս պանուս արտիս մէջ կը զգամ միեւնոյն բոցին վառիլը եւ միեւնոյն մթութեան ներս խուժելը :

Թարգմ.
Մ. Գ. ՄՈՋԵԱՆ

ԲՈՒՐԿԷՆԷՖ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՈՒՔԷՆ ՈՐԸ ԸՆՏՐԵԼ

Ա.

Մեր քաղաքական և դիւանագիտական չրջանակները զբաղեցնող օրուան կարեւոր խնդիրն է օսմ. տէրութիւնը եւրոպական երկու քաղաքական խմբակցութիւններէն մէկին հետ դաշնակցութեամբ կապել։ Առջիկա կը նշանակէ ելնել այն մեկուսացման դրութենէն, որուն մէջ կը գտնուի Թուրքիա բաւական երկար առնէ վեր, և մտնել բոլորովին նոր չրջանակի մը մէջ, որուն հետեւանքները նախապէս դատելու և կշռելու համար այնքան մեծ իմաստութիւն, հեռատեսութիւն և չրջահայեցութիւն պէտք է, որքան թերեւս հարկաւոր չէ արիզբսան խնդիրը լուծել, զի ասիկա կապ ունի մեր միայն մէկ հեռաւոր նահանգին հետ, որ, ամէնէն հակառակը մտածելով, եթէ կորսուի ալ, օսմ. տէրութիւնը հիմնովին սարսեցու պատճառ չկրնար ըլլալ։

Իսկ դաշնակցութեան մը յարիլը այնպիսի ծանրակիր գործողութիւն մըն է, որուն չափ ու զկնը անդին համեմատութիւն կրնայ ունենալ թէ՛ ի նպաստ և թէ՛ անոնպաստ։ Վասն զի որչափ մեծ առաւելութիւններ կրնան սպասուիլ անկէ նպաստաւոր եղած պարագային, այնքան ալ անդին և զարհուրելի կ'ըլլան վնասները, եթէ անոնպաստ վախճան մը ունենան։ Հետեւաբար այդ բանը վճռելէ և գործադրելէ առաջ էական ու կենսական երկու պայման կայ նկատի առնուելիք նախապէս։ 1. Թէ պէ՞տք է արդարեւ դաշնակցութիւն մը յարիլ անպատճառ։ 2. Թէ այժմ գոյութիւն ունեցող երկու եւրոպական խմբակցութիւններէն որո՞ւն յարիլ։ Կրնար դեռ երրորդ պայման մըն ալ խորհրդածութեան դրուիլ թէ արդեօք ո՞րը այդ երկու խումբէն աւելի սիրայօժար է ընդունիլ մեր դաշնակցական առաջարկը։ Բայց ենթադրելով թէ երկուքն ալ հաւասար պատրաստակամութիւն ունենան իրենց կրկարող ձեռքը բռնելու և հաճութեամբ իրենց կողմը քաշելու, քննենք միայն առջի երկու պայմանները։

1. Դաշնակցութեան մը յարիլը՝ անոր հետեւանք եղող օգուտը և վնասը աչք առնել կը նշանակէ։ Արդ. անհրաժեշտ պէ՞տք մըն է մինչ այդպիսի ծանր լուծի մը տակ մտնել, մինչ մեկուսացման դրութիւնը եթէ ունի կարգ մը անպատեհութիւններ, ունի նաեւ ոչ նուազ առաւելութիւններ ալ, զի եթէ մէկ կողմէն բարեկամներ կը ստեղծէ, կը ստեղծէ նաեւ թշնամիներ։ Եւ աչխարհ լոյսը դիտէ թէ այնչափ բարիք չկրնար ակնկալել բարեկամէն, որքան չարիք կրնայ գալ թշնամիէն։

Հետեւաբար անշուշտ աւելի լաւ է որ ազգ մը կամ տէրութիւն մը իր կատարեալ ազատութիւնը վերապահէ իրեն, փոխանակ դաշնակցութիւններով իր ձեռքերը կապելու, կաչկանդելու։

Այս դրութիւնը սակայն այն տեսնն չատ յանձնարարելի է, երբ այդ տէրութիւնը ինքզինքը առանձին ու միայնակ պաշտպանելու տրամադրելի կարող է որ և է յարձակումի դէմ, առանց երբեք կարօտ ըլլալու արտաքին օգնութեան ու պաշտպանութեան։

Բայց աչխարհի մեծագոյն ծովային տէրութիւնը, Անգլիա, անգամ երկար չկրցաւ կենալ իր երբեմն ընդգրկած մեկուսացման քաղաքականութեան մէջ, զոր cfեղ կոչել կը սիրէր և կը պարծենար ցորչափ անկէ դուրս եկող պատեհութիւն ունեցած չէր։ Այդ անհրաժեշտ հարկի առջեւ պէտք տեսաւ իր երկու զօրաւոր ասոխներուն (Ֆրանսայի ու Ռուսիոյ) հետ փոխադարձ վիճումներով յարմարիլ և կազմել Երրեակ Համաձայնութիւնը։

Բայց ոչ ապաքէն նոյն ընթացքին հետեւած էր իրմէ առաջ աչխարհի հզօրագոյն ցամաքային պետութիւնը, Գերմանիա, որ ինքն առանձինն եւրոպական ամէն տէրութիւն զատ զատ ջախջախելու և իր առջեւ խոնարհեցնելու կարողութիւն ունենալով հանդերձ՝ չհամարձակեցաւ մեկուսացեալ մնալ, զի մտածեց թէ դուցէ քանի մը տէրութիւններ դաշնակ-

---

ԿԱՊԱՆԻՔԻ ԴԻՊԱՅԻՆ ԱՄՍԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԵՔ ԱՆԴՏԱՆԵԼԻ ԸՆՏՐԵԼԻՆԵՐ

Այս ուրբաթ կրկին Ազգային Ժողովն ունինք և եթէ մեծամասնութիւն ունենանք, կարծեմ կրկին գործ մը չպիտի կրնանք տեսնել։

Կաթողիկոսական պատգամաւորի ընտրութենէն դուրս, այժմ նոր հարց մըն ալ ծնաւ, հարց մը զոր երեք ամիս առաջ մեռցուցած ըլլալ կը կարծէինք։ Այդ հարցը սա է թէ Ազգ. Ժողովը պէ՞տք է իր կաթողիկոսական քանոնադրութիւնները նախապէս որոշէ ու զանոնք իր պատգամաւորին պարտադրէ, թէ զայն ազատ թողու որ իր ներքնյման համեմատ քուէն տայ, միւս պատգամաւորներուն հետ չփման մտնելէ ետքը։ Ազգ. Ժողովը, ինչպէս ըսի, երեք ամիս առաջ որոշած էր իր քանոնադրութիւնները ցոյց տալ և զանոնք պարտադրել պատգամաւորին։ Այնկէ ի վեր նոր հոսանք մը առաջ եկած է, այն է պատգամաւորը ազատ թողուլ իր խղճին համեմատ վարուելու։ Այս հոսանքը ունի իր փաստաբանները, որոնք իրենց դատին պաշտպանութեան համար զօրաւոր փաստեր առաջ կը բերեն, բայց հակառակ կողմն ալ ո՛չ նուազ զօրաւոր փաստեր ունի ի նպաստ իր տեսակէտին, այնպէս որ յայտնի չէ թէ ի վերջոյ ժողովը ո՞ր կողմին պիտի հակի։ Սակայն հաւանական կ'երեւայ որ իր նախկին որոշումը բեւեռանէ։

Այն առեն պէտք պիտի ըլլայ որ ժողովը նախ իր կաթողիկոսցուն որոշէ և որովհետեւ տակաւին քանոնիտա մը չունի, չուարումի պիտի մատնուի։ ինչպէս անցած օր ըսի, մենք դժբախտաբար ժխտական քանոնիտաներ ունինք, այսինքն՝ «այսինչը կամ այնինչը չըլլայ կաթողիկոս» կը գոչենք կամ կը խորհինք, բայց երբ մէզի հարցնեն թէ՝

— Հապա ո՞վ ըլլայ։

Առոր պատասխան չունինք տալու։

Դալով պատգամաւորի ընտրութեան, նոյն դժուարութեան մատնուած ենք։ Այն պատգամաւորները որոնք պիտի կրնային կովկասի ու Լիվիածնի մէջ փափուլն կերպով ներկայացնել Կ. Պոլսոյ հայութիւնը, չեն ուզեր ընդունիլ այդ պաշտօնը։ Վերջին նիստին, հակառակ ժողովի միահամուռ փափաքին, անկարելի եղաւ համոզել Գ. Իդոր էֆ. Զօհրապը որ ընդունի պատգամաւորի պաշտօնը։ Նոյն մերժումին պիտի հանդիպինք, կարծեմ, եթէ փորձենք պատգամաւոր ընտրել Յակոբ էֆ. Սթամպոլեանը, Դաբրիել էֆ. Նորատունկեանը, Վռամշապուհ էֆ. Մանուկեանը, Պետրոս էֆ. Հալաճեանը կամ Հրանտ էֆ. Ասատուրը և ուրիշներ, որոնք պիտի կրնային այժմեական կերպով ներկայացնել Կ. Պոլսոյ Հայութիւնը, առանց բեռ ըլլալու ազգ. մտուկին վրայ և առանց ջղաձգական նոպաներու մատնելու այդ մտուկին կերբելոսը՝ Եդուարտ էֆ. Շերիմեանը։

Այսպէս ուրեմն, մեր խեղճ Ազգ. Ժողովը դժուարաւ պիտի կրնայ իր կաթողիկոսական քանոնիտան և այդ քանոնիտային քուէն տանող պատգամաւորը ընտրել։ Եւ սակայն ինչ որ ալ ըլլայ, հարկ է որ ամսապահ, որովհետեւ ընտրութեան օրերը կը մօտենան, և եթէ այսպէս չարուեանք, գուցէ կաթողիկոսը ընտրուի, երթայ իր գահը բռնէ ու ետքն ալ վախճանի և մեզ տակաւին մեր քանոնիտան ու պատգամաւորը ընտրելու վրայ ըլլանք։

Այս հաւանականութիւնը անկարելի բան մը չէ, եթէ մրցք բերենք «Թրքահայ բաղձանքները» վերնագրեալ հարցազրոյցները առաջարկը որ ադէն կաթողիկոս մը թաղեց, առանց մեր օրակարգէն ելլելու։

Խոշոր ճիգ մը, քիչ խօսելու խոշոր ճիգ մը, պէտք է ընենք մեր պատուական երեսփոխանները, որպէս զի կարենանք արդիւնաւոր գործ մը տեսնել յառաջիկայ նիստին մէջ։ Թեր ու դէմ ինչ որ կարելի էր կարծեմ խօսուեցաւ անցած օր, միտքերը լուսաւորուեցան, լուսափայլեցան նոյն իսկ. այս անգամ խնդիր մը ալ քուէն իր վճիռը տայ և խնդիրը լեմնայ, որպէս զի կարենանք ձեռնարկել անմիջապէս պատրիարքի ընտրութեան, որուն պէտքը չեչուեց վարչութեան ատենապետը, Ազգային Ժողովի վերջին նիստին մէջ հաչակելով ներկայ տեղապահին հիւանդոտ ապիկարութիւնը։

— ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ցէլն իրեն դէմ, այլ իր ազատութիւնը գտաւ դաշնակիցներ ճարելու մէջ և կաղմեց Սրբոյ Զինակցութիւնը։

Այս իրողութիւնները բաւական են իրենց անհերքելի փաստ ապացուցանելու թէ քաղաքական արդի աշխարհի կաղմակերպութիւնը այնպիսի բարդ հանդամանք մը եւ այնպիսի անհրաժեշտ պէտքեր առաջ բերած է, որով ամենէն հզօրներն անգամ չեն համարձակիր առանց բարեկամի կամ դաշնակցի առանձին մնալու։ յանձնապատասխանութիւնը ուներ, ո՛ւր կը մնան անոնք որ այդքան հզօր չեն և անխուսափելի կերպով կարօտ են բարեկամներու կամ դաշնակիցներու։

Կը հետեւի ուրեմն բոլոր այս ըսուածներէն թէ Թուրքիոյ համար ալ հարկաւոր պէտք մըն է դաշնակիցներ գտնելով հիմնել արդի մէկուսացեալ վիճակէն։

Իսկ թէ երբեւ խմբակցութիւններէն որո՞ւ հետ պէտք կամ կարելի է դաշնակցիլ, այդ մասին կը խօսինք յաջորդ յօդուածով։

ՍԱՐԳԻՍ ՆԱՀԱՏԱՆԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԹՈՒՐՔԵԻՍՏԱԼԱԳԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Իտալիան զինուորները կատարի դիմադրութեան մը կը հանդիպին իրենց դրաւած քաղաքներուն մէջ, մանաւանդ Պէնկազի, ինչպէս կը հաստատեն Բ. Դուռ հասած պայծառնական տեղեկութիւնները։ Սակայն իտալիան թերթերը և գործակալութիւնները կ'ըսեն թէ մեծ բան մը չէ եղած ընդդիմութիւնը, և Իտալացիները այնքան ծանր կորուստ չեն կրած որքան ցոյց կուտան թրքական աղբիւրները։ Սա ստոյգ է որ օսմ. զինուորները, զանազան արաբ ցեղերու օգնութեամբ, կը զլմադրին թշնամին դէմ, թէեւ Սենուսիի հետադրական գործակալութեան ըսածին նայելով, Պէնկազիներու չէզոք Օպրի ծովակալն ինքնագլուխ է չմտակոծել։ Իրողութիւնը սա է որ Իտալացիները, հակառակ եղած դիմադրութեան, Պէնկազին գրաւած են, Բ. Դուռ հասած հետադիրներու համաձայն, թէեւ վճռական յաղթութիւն մը չի նկատուիր այդ քանը։ Օսմ. զինուորները և արաբ ցեղերը դէպի ներսերը քաշուած են, նորէն յարձակում գործելու համար թշնամիին վրայ։ Սենուսիներու չէզոք տարբ պատերազմ հռչակած է։ Թիւրքի ցեղերը և Թուարիկները 10,000 ռազմիկ տրամադրած են, և մէկ քանի տարի բաւելու չափ պարէն։

*** Սենուսիի գործակալութիւնը Տրիպոլէն սա հետադիրը ստացած է հոկտ. 22 թուով.— Երէկ զրոյց կը չրջէր թէ Թուրքերը նոր յարձակում մը ըրած են իտալական դիրքերուն վրայ։ Այդ լուրը սխալ է։ Կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ բոլոր դիրքերուն վրայ։ Տրիպոլէն 400 գերիներ Նիլօ չոգենաւը դրուած են, Նաբոլի տարուելու համար։ Բանի մը ընկերներ իտալացի պահակներուն դէմ թշնամական արարքներ ի գործ դրած ըլլալով ձերբակալուած են։ Այս առտու հարիւրապետ Բիլացցա վերկիլ մը կատարեց տաւանտակով մը և հիսնալի չրջան մը տրաւ օդին մէջ։ Այդ եղկութիւնը խորտնկ ապրութիւն և աննկարագրելի սարսափ մը առաջ բերաւ Արաբներուն մէջ, որոնք գերմարդկային զօրութիւն մը կը վերագրէին տաւտնակին։

*** Հռոմէն կը հետադրեն թէ Ծովակալ Օպրի տիպոլցաբար օդնական զօրք ուղարկած է Պէնկազիի համար։ Իտալիան արշաւանքի մը կը պատրաստէ։

*** Տրիպոլէն Սենուսիի գործակալութեան ստացած հետադիրներուն համաձայն, Հռոմի ռմբակոծութեան առեն ոչ մէկ քաղաքացի զոհ չէ գացած։ Իտալիան զինուորները ու ռազմանաւերը փոխով ցամաք կը հանուին։ Նոյնպէս Պէնկազիի մէջ ցամաք կ'ելնեն զինուորները, առանց ոեւէ միջադէպի։ Գնդապետ Ալպէր, հրացանակիրներու մէկ քանի սպաներու ընկերակցութեամբ, Տրիպոլիս հասած է։

*** Իտալիան կուսակալութիւնը ուսմէն կառավարութեան մօտ դիմում բրած էր ռումանական հողէն անցընելու համար Գերմանիայէն Թուրքիա զրկուելիք ռազմամթերքը։ Ռուբրէլի կառավարութիւնը որոշած է Լայէի պայմանագրութեան համաձայն ընթացք մը բռնել։

*** Թանի Սենէնքի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Անգլիա տէրութեանց առաջարկած է Եգիպտոսի մէջ քարիթիւսախնները ջընջել և թէ այդ մասին հաւանութիւն յայտնած են Ցարանա և Իտալիա։

*** Նախարարաց Խորհուրդը առջի օր նիստ դումարելով խորհրդակցութիւններ կատարեց գերմանական և աւտրիական կառավարութեանց կողմէ եղած առաջարկներուն վրայ, որոնց համաձայն, այդ երկու տէրութիւնները Բ.Դրան խորհրդակցուն իր պայմանները հղելու, որպէս զի կարելի ըլլայ միջնորդութիւն մը կատարել։ Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց ապասել Անգլիոյ, Ցարանայի և Ռուսիոյ պատասխաններուն, այդ մասին վերջնական տնօրինութիւն մը ընելէ առաջ։ Խորհուրդը Նկասի առաւ տրատասխանի օսմ. նկատացուցիչներէն հասած հետադիրները, որոնք յոյս կը ներշնչեն թէ բանակցութիւնները գոհացուցիչ արդիւնքի մը պիտի յանգին։

*** Թուրք թերթ մը ասոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Պէնկազիի մէջ տեղի ունեցած կռուի մը առեն Իտալացիներէն 180 հոգի սպաննուած են։ Օսմ. բանակէն 1 սպայ և 20 զինուոր սպաննուած են։ Արաբներուն կորուստն է 85 հոգի։ Իտալացիները տիպուած են նահանջել։

*** Ալիմտար կ'ըսէ թէ բարձրատիճան անձնաւորութեան մը յայտարարութեան համաձայն, երկու հրեք օրէն զինադադար պիտի կնքուի։

*** Նէճատ էմիր և այդ կողմերու բոլոր ցեղերու պէտ Ազիզ Իսսուլտա հետադիր մը ուղղելով Բ. Դրան, յայտարարած է թէ իր հրամանին տակ գտնուող ցեղերու բոլոր ռազմիկները պատրաստ են Իտալացիներուն դէմ կռուելու։

*** Իտալացիները անթել հետադրի կայան մը հաստատած են Տրիպոլիի մէջ, Նուտտորմին հետ հաղորդակցելու համար։ Նոյնպէս հետաձայն հաստատած են քաղաքին և չրջականներուն մէջեւ։ Իտալացիները արթնկեան ջրհորներ բացած են։

*** Տրիպոլիի մէջ մէկ քանի արթնկեան ջրհորներ բացուած են օսմ. զինուորներուն և ժողովրդեան համար, որոնք ջուրէ կը նեղուին, Իտալացիներուն կողմէ հորերը փակուած կամ թունաւորուած ըլլալուն պատճառաւ։

*** Կը հաստատի թէ ամերիկեան նաւատորմը պատրաստութիւններ կը տեսնէ ոչ թէ օսմ. ջուրերը ճամբայ ելլելու, այլ չինական ջուրերը երթալու համար։

*** Գերման թերթ մը կ'ըսէ թէ Հայ-ֆայի և Գէրաթի մէջեւ իտալական մարտանաւեր կը չրջին։ Գէրաթէն պարզ աչքով կը տեսնուին անոնք։ Երկու անգլիական յածաղրակներ Գէրաթ ժամանած են։

*** Թանի և Թիկանայի Տրիպոլսի թղթակիցները կը հաստատեն թէ Պէնկազիի մէջ թուրք պահակազօրքին և արաբ բնակչութեան բուռն դիմադրութեան հետեւանքով Իտալացիները բաւական կաբնուր կորուստներ կրած են։

*** Սիկիլիան զործակալութեան մէկ հետադրին համաձայն, Իտալացիները հոկտ. 20ին առտուն գրաւած են Պէնկազին, Պէնէվիներու կողմէ միչտ յարձակում կրելով։ Պէնէվիները Սապրի գիւղին վրայ յարձակած, բայց կա մղուած են։ Ճուլիանս ցամաք եկած զինուորները Պէնկազիի չուրջը համախմբուած են։ Թագաւորական միջոցներ հանուած են Պէնկազիի հաւատարմութեան։ Ցարձակող Պէտէվիները 2000 հոգի կը բաղկանան, որոնց հետ կար նաեւ Թուրք պահակազօրքին մէկ մասը։ Պահակազօրքին մեացեալ մասը դէպի ներսերը քաշուած է 12 մեդալիներով։ Թուրքերուն կորուստն է 200 մեռեալ և. բազմաթիւ վիրաւոր։ Իտալացիներէն սպաննուած են 1 ենթասպայ և 15 զինուոր, իսկ 7 սպայ ու 54 զինուոր վիրաւորուած։

*** Անգլիական լրագրիներուն մեծ մասը առանց կարծիք յայտնելու հրատարակած են Սաիտ փաշայի յայտարարութիւնը և Թանինի այն լուրը, որուն հաստատ, Թուրքիա եւրոպական խմբակցութիւններէն մէկուն մէջ պիտի մտնէ։ Տէյլի Մէյլ կ'ըսէ թէ Թուրքիա եթէ երբեակ Զինակցութեան յարի, այն ատեն Մէջերկրականի հաւասարակշռութիւնը պիտի խանգարուի, և հաւանական մեծ դէպքերու պատճառաւ Թուրքիա հակցաւ իր կղզիացման վտանգը։

*** Լոնդրայի Անձայկրէ կ. Պոլսէն կ'իմանայ թէ երեւոյթներուն նայելով, Թուրքիա Երբեակ Զինակցութեան կողմը կը հակի։ Գերման թերթերէն ոմանք կ'ըսեն թէ ակրտիեանց ուրիշ խմբակցութիւն մը պիտի կազմուի, Թուրքիոյ մասնակցութեամբ։ Վիէննայի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ սա կարծիքը կը տիրէ թէ եպարքոսին յայտարարութեան համաձայն, Թուրքիա այն խմբակցութեան մէջ պիտի մտնէ, որ ամենէն ուժի պիտի օգնէ իրեն, Ափրիկեան Տրիպոլսոյ խնդրին առթիւ։ Վիէննայի մէջ կը կարծուի թէ Թուրքիա Երբեակ Զինակցութեան մէջ պիտի մտնէ։

*** Թուրք թերթերու ըսածին նայելով, ուսարիական կառավարութիւնը 150,000 հոգի զինքի տակ կոչած է։

*** Պատերազմին ստացած վերջին հեւեւոյթին պատճառաւ Դեր Ա՛նիոյ կայսրը ուղղակի պիտի միջնորդէ Իտալիոյ թագաւորին մօտ, թշնամութիւնները դադրեցնելու համար։

*** Հռոմէն կը հետադրեն թէ քաղաքին մէջ խուճապ կը տիրէ Պէնկազիի մէջ Իտալացիներուն կրած մեծ կորուստներուն պատճառաւ։ Լրագիրները ձեռք ձեռքէ կը խլուին, թէեւ անոնք խիստ զրաքննութեան մը ենթարկուած ըլլան։ Պատերազմական նախարարութեան լուտանա զեկոյցները կը հրատարակեն, առանց բան մը ըսելու անյաջողութեանց մասին։ Ժողովուրդը բա տպաւորութիւնը կրած է թէ Իտալացիները առեւի պարտութիւն մը կրած են Պէնկազիի մէջ։

*** Գերմանական, անգլիական և ֆրանսական դեսպանները անցեալ օր երկարօրէն տեսակցեցան Նախարդ եպարքոս Հաքգը փաշայի հետ։ Վարչապետ Սաիտ փաշա ալ մէկուկէս ժամու չափ տեսակցութիւն մը ունեցաւ ներկայ կացութեան վրայ։

*** կ. Պոլսոյ երեսփոխան Հիւսէյն Ճահիտ պէյ առջի օր Նախարարաց Խորհուրդի նիստէն յետոյ Բ. Դուռ երթալով եպարքոսին և ներքին զործոց Նախարարին հետ տեսակցեցաւ ու կարգ մը բացատրութիւններ առաւ նիրկայ կացութեան մասին։

.....

ՖԱՒԻԴ ՊԷՅԻ ՁԵՐԲԱԿԻԼՈՒՄԸ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՖԱՒԻԴ ՊԷՅԻ ՀԵՏ

Ինչպէս յայտնի է, Համիտի հաւատարիմ սենեկապաններէն Ֆաիզ պէյ Սամանաղրութեան հռչակումէն յետոյ Եգիպտոս ապաստանած և քանիցս փորձած էր Պոլիս մտնել գաղտնի կերպով։ Իր փորձերը ի դերեւ եկած էին։ Սակայն այս անգամ յաջողեցաւ չոգենաւէն դուրս ելլել և մէկ չարաթ առաջ Բերա օթել Բրօքէր իջեւանել, անչուչտ քաջալերուելով Նէֆիոյ Մէլհամէի ժամանումէն, որ համարձակութիւն կը պտտի մայրաքաղաքիս մէջ և նոյն իսկ Թագակ կը սպառնայ ենթարկուելու։ Ոստիկանութիւնը Ֆաիզ պէյի ժամանումը իմացած ըլլալով, հրամայեցաւ սակ ուսած էր դայն։ Ոստիկանութիւնը ուեռնելով որ Ֆաիզ պէյ դուրս չէր ելեր, որպէսզի ձերբակալ, առջի իրիկուն օթէլին մէջ ձերբակալեց դայն։ Երբ ոստիկանական երկու պատմաներ օթէլ երթալով ոստիկանատուն հրաւիրեցին, Ֆաիզ պէյ ինքզինքը արդարացուցա խօսքերով։ Ամարտ 31ին առաջ կ. Պոլսէն մեկնած եմ։ Ցանցաւոր չեմ»։ Դիտակ տուին թէ պէտք է ոստիկանութեան տար այդ բացատրութիւնները։ Ֆաիզ պէյ օթէլին տիրոջմէն խնդրեց որ զինքը ոստիկանութեան չյանձնէ, բայց պանդոկապետը պատասխանեց թէ բան մը չէր կրնար ընել։ Ուստի Ֆաիզ պէյ ասիպուեցաւ ոստիկանատուն երթալ ուր հարցաքննութեան ենթարկուեցաւ ոստիկան ուեռնեան ընդ. տնօրէն Մազար՝ պէյի կողմէ։ Ֆաիզ պէյ գիւղերը վար դրուեցաւ ոստիկանատան մէկ սենեակին մէջ, Պահարտգական Սաեանին յանձնելու համար։ Հարցաքննութեան ատեն Ֆաիզ պէյ ըսաւ թէ Փիլէոնի մօտ գտնուող Ֆաիզը կը բնակէր և փաստաբանութեամբ կը զբաղէր։ Գործի մը համար ասկէ առաջ Բէյօղլենէ և Օտեսա գացած էր, բայց կ. Պոլիս մտնելու համար չէր անցած հոկէ։ Քննութիւն կը կատարուի հաստատելու համար թէ ինչո՞ւ համար Ֆաիզ պէյ մայրաքաղաքս եկած է։ Անգլիական անցագրով Պոլիս մտնած է, ընկերակցութեամբ իր քարտուղարին, որ հիւսուսարարի պաշտօնեայ է։ Պանդոկապետին յայտարարութեան համաձայն, Ֆաիզ պէյ ամէն օր չորս-հինգ անձերու այցելութիւնը կ'ընդունէր։ Ատոնց մէջ կային իր փաստաբանը և Կէօղլեբէք բնակող աղջիկը։ Միւս անձերը յայտնի չեն։ Առաջին անգամ ձերբակալելու համար օթէլ գացած է ոստիկական քննիչ Ռաֆայէլ, որ հին բժիշկի լրտես էր, և երկար տեսակցութիւն մը ունեցեր է անոր հետ։ Այդ միջոցին փաստաբանն ալ եկած ըլլալով երկար խորհրդակցութիւն մը կատարուած է։ Ոստիկանական քննիչը յաջորդ օրը նորէն գացած է։ Ֆաիզ պէյ տեսնելով որ պանդոկապետին կողմէ ոեւէ պաշտպանութիւն չի գտներ, հարկադրուած է ոստիկանատուն երթալու։

** Թանինի խմբագիրներէն մէկը ասպէս կը պատմէ Ֆաիզ պէյի հետ առջի օր ունեցած տեսակցութիւնը։ «Առաջին անգամ ըլլալով կը տեսնէի Ֆաիզ պէյը։ Գահրէնկէց վերապատին սենեկակացը նիհար, կարճահասակ, ալիսառն պեխերով մարդ մըն է։ Սենեակէն ներս մտած պահուս մեծ քաղաքաւորութեամբ դիմաւորեց զիս։ Սիկարէթ վառելէ յետոյ սկսանք տեսակցիլ։

— Շնորհ՞նք Պոլիս կը գտնուիք։

— Ոչ։ Այսօր կիրակի է, անցեալ երկուշաբթի եկայ, որով ճիշդ մէկ չարաթէ ի վեր հոս կը գտնուիմ։

— Պոլսէն բաժնուելէդ յետոյ բաւական ճամբորդեցիք։

— Այո՛։ Եգիպտոս գացի։ Ամբան եղանակին երկու-երեք ամիս Բարիզ անցուցի։ Բարեկամներէս մէկուն հիւանդութեան պատճառաւ երեք օր ալ Զուիցերիա մնացի։

— Անչուչտ Բարիզի մէջ ձեր հին բարեկամներուն այցելեցիք։

— Ոչ, բնաւ։ Գործերովս կը պարապէի։ Արդէն տեւտրական գործերով Բարիզ գացած ըլլալուս, ժամանակ չունէի։ Գործերս աւարտելէն յետոյ Բարիզ դարձայ։

— Եգիպտոսի մէջ ի՞նչպէս ատեն անցուցիք։ Լաւ՞ն նայելով, լրագիր կը հրատարակէիք հոն։

— Դրասենեակ ունիմ հոն։ Քօմիսիոնի գործով կը զբաղէի։ Ոեւէ կապ չունիմ քաղաքականութեան հետ և չեմ ալ ուզեր անկէ։

— Լսած էինք որ ասկէ առաջ Պոլիս եկած էք ռուսական չոգենաւով, առանց դուրս ելլելու։ Ի՞նչն թէ մեծ հարստութեան մը տէր ըլլալով վաճառականութեամբ կը զբաղիք։

— Հարստութիւն չունիմ։ Քենեկալ մը ունիմ, ան հարուստ է և լեռնի կ'օգնէ։ Մարդասիրութեան տեսակէտով անտարակոյս իր պարտքն է տուիկա, անանկ չէ՞։

— Ո՞վ է ձեր քենեկալը։

— Մալին պէյ Բիլա անուն Եգիպտացի մը, որ հոգեր, ազարակներ ու բամպակի արտեր ունի Եգիպտոսի մէջ։ Ամենէն աւելի բամպակի առուտուրով կը զբաղէի։ Կարգ մը բաներու մէջ խորհուրդներ կուտամ անոր։

— Ձեր հետացուցմէն յետոյ կարգ մը զրոյցներ կը չրջէին գահրէնկեց Սուլթանին հետ ձեր ունեցած յարաբերութեանց մասին։

— Բացարեմ գանաղուրկ վեհապետը կարդ մը իրեղէններ կը յանձնարարէր ինձի։ Ես ալ գնելով իրեն կը մատուցանէի։ Իմ պաշտօնս ատ էր մեծ մասամբ։ Երբեմն ալ կարգ մը իրատէներ հաղորդելու համար ոստիկանական նախարարութեան պաշտօնատունը կ'երթայի։

— Եգիպտոս եղած ատենդիդ Իզզէթ փաշայի հետ տեսնուեցա՞ք։

— Ոչ։ Արդէն պալատ եղած ատենիս մեր մէջեւ ցրտութիւն մը կար։ Ինքզինքին հանած մարդ մըն էր ան։ Ոչ մէկ խնդրի մասին մէկու մը կարծիքը առնելու չէր ղլխաներ։ Ես իրեղէններ գնելով նախկին վեհապետին կը մատուցանէի։ Անիկա ըսաւ թէ գէշ բան մըն է ըրածս, որով աչքէ ինկայ։

— Նէֆիոյ Մէլհամէ փաշա Պոլիս կը գտնուի հիմա։

— Այո՛, այնպէս է եղեր։ Անոր հետ բոլորովին պաշտօնական յարաբերութիւն ունէի։ Առած իրատէս անոր կը հաղորդէի, և առանց նստելու, կը վերադառնայի։

— Նախարդ բէժիմին և արդի բէժիմին միջեւ ի՞նչ տարբերութիւն կը տեսնէք։

— Ես ուսում առած եմ. մարդ չիմար ըլլալու է որ Սամանադրութիւնը չգնահատէ։ Նոյն իսկ հին բէժիմի ատեն պաշտօնական ծառայութեան մէջ չգտնուող բարեկամներու հետ տեղեկանք կ'ըլլայինք թէ այդ ընթացքը լաւ չէր։

— Ինչո՞ւ համար Պոլիս եկաք։

— Մարդ չուզեր հայրենիքէն բաժնուիլ։ Արդ ընտանիքս հոս է։ Զաւակներուս կրթութեամբ պիտի զբաղիմ։

.....

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշերուան հրդեհը, զոր հաստատ կերպով ծանուցած էինք մեր կիրակի օրուան թիւով, զարձեալ հարիւրաւոր բնակարաններ մոխիր դարձուց և բազմաթիւ ընտանիքներ թշուառութեան մատնեց, դեռ նախորդ մեծ հրդեհէն կրուածութիւնները չդարմանուած։ Հրդեհը որ մթնելու մօտ սկսած էր, տասողջ ութ ժամ տեւեց։ Հակառակ այդքան տեւողութեան, այրած չենքերուն թիւը փոքր է բաղդատաբար, որովհետեւ հով կար։ Ընդամէնը 101 չենքեր այրած են։ Հրդեհը սկսաւ Պոլիս, Պայազիտ, Թաշկինի վերի կողմը գտնուող ապառղաղրուած մեծ ապարանքէ մը, որուն սիրեն մարտ 31ին դէպքին ատեն սպաննուած Շէրիֆ Սաադդ փաշայի ժառանգորդները։ Իսմայիլ մը նշմարելով հրդեհին ծագումը, գիշերապահին իսկոյն տեսաւ։ Մինչեւ որ առաջին օգնութիւնները հասան, ապարանքը բոցերով շրջապատուած էր, ու հրդեհը տարածուեցաւ յարակից տուները։ Իսկ ամբողջ թաղ մը կ'այրէր, երբ հրշէջ գունդերը հասան։ Հրդեհը քիչ ատենուան մէջ քանի մը թեւերու զանուեցաւ։ Հակառակ հով չըլլալուն։ Պատճառը սա էր որ տուները խիտ էին ու ջուրի պակասութիւնը մեծապէս դպրի կ'ըլլար։ Ջրկիրներն ալ մէջտեղ չկային։ Ասանք տուդանքներու պիտի դատապարտուին իրենց պարտականութիւնն համար։ Դատ մը տուներու կարասիները կարելի չեղաւ ազատել։ Ցիսաւնի չափ չարագործներ ձերբակալուեցան, երբ հրդեհավարներու զոյգերը կը գողնային։ Այրած թաղերու մէջ մեծ մասամբ իրամ բարեկեցիկ ընտանիքներ կը բնակէին։ Ցուլիս 10ի հրդեհին մէջ բնակարաններ այրած ընտանիքներ ալ տեղաւորուած էին այդ թաղերը։ Ոստիկանական տեղեկագրին համաձայն, իմին պէյ թաղին մէջ այրած են 60 տուն, 1 դպրոց, 1 մզկիթ, 1 խանութ, իսկ Բէշմալէտտին թաղին մէջ՝ 8 տուն, Սարաճ-Իսնաք թաղին մէջ՝ 30 տուն, Սուլեյման-Աղա թաղին մէջ՝ 29 տուն, 1 մզկիթ, 1 մզկիթ։ Կատարուած քննութեամբ հաստատուած է որ հրդեհը արիւնի արդիւնք է։ Սատդ փաշայի ժառանգորդներու ապարանքին մէջ ամենէն վարի յարկը նորոգութիւն դրուելուն համար տաշեներ կային։ տանիք նետուած սիկառ մը քունկած են։ Ապարանքին մէջ կը բնակէր Մէյլէք անուն պահապան կին մը, որ անյայտացած է։ Բուսական թիւով մեծ ապարանքներ այրած են։ Ապահովագրական ընկերութիւնները կարեւոր վնասներ ունին։ Ամբողջ նիւթական վնասը կէս միլիոնակի կը գնահատուի։ Այրած չենքերուն մէկ մասը չէր ապահովագրուած։ կառավարութիւնը որոշեր է եղեր նախագրգռական միջոցներ ձեռք առնել հրդեհներու դէմ, որպէսզի այսուհետեւ աղետալի համեմատութիւններ չստանան ատենք։ Այս վերջին հրդեհին ալ դիտուեր է որ հրշէջ գործիքները ո՞րքան թերի են, հրդեհին ուսերէ ընթացքը կասեցնելու համար։ Բայց ո՞րքան ալ մեծ ազէտներ պատահին այս երկրին մէջ, դարձեալ խրատ չըլլար, քանի որ արեւելեան անտոգութիւնը առածի կարգ անցած է։

.....

ՄԻՏՐԱՊՈԼԻՏ ՄԸՆ ԵՒ ԱՆՂԱՍՏԱՆԻՆ

Թուրք թերթ մը կ'ըսէ թէ Մանասթրի մետրապոլիտը անհետացած է։ Կը կարծուի թէ Երէվանի մետրապոլիտին պէս ան ալ զոհ դարձած է ոճրի մը։ Փրնտութիւն բացուած է՝ եկեղեցականին հետքը գտնելու համար։

*** Դատական նոր սրբոյ թիւտ հրամաններ տուած է Մանասթրի ընդ. դատախազին, Երէվանի մետրապոլիտ սպաննութեան մասին քննութիւն կատարելու համար։ Ցոյն հասարակութիւնը մեծապէս յուզուած է այդ սպաննութեան առթիւ։ Առջի օր Սինոդը զարձեալ նիստ գումարեց։ Մանասթրի յոյն եղեռնեալները Պատրիարքին հետ տեսակցութիւն մը ունեցան։ Ցոյն մամուլը կատաղութիւն կը պահանջէ որ վերջ մը տրուի յոյն սարդին կրած հալածանքներուն։

ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ ԵՒ ՇԷՐԼՕՔ ՀՌԼՄՍ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԵՐԿՈՒՐԴ ՄԱՍ

ԴԷՊԻ ԱՆԿՈՒՄ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ ԿԸ ՍԿՍԻ ՅՈՒՍԱՀՈՏԻ

Բռնաւորը ծայրայեղ որսաբեկութեան մը մատնուած՝ գամուեր մնացեր էր իր աթոռին վրայ։

Այդ թաքուն զօրութիւնը որ իր դէմ կը զործէր և որուն չէր կրցած յաղթել, նաև զինքը կատաղութեան մատնած էր և այժմ ալ, կամայ կամաց զինքը յուսահատութեան կը մէջէր։ Իր երկարամեայ բանակալութեան չրջանին առաջին անգամ ըլլալով վհատութիւն մը կը զգար և մինուդամայն խանջինք մը։ Անեղանելի ձայն մը իր ներսիդին իրեն կ'ըսէր թէ անկումի ու նահանջի ալեհոտի վայրկեանը կը մօտենար և թէ իր անող զօրութիւնը զոր քսանհինգ տարուան մէջ հաստատուած էր, կը սկսէր տեղի տալ ուրիշ անհասանելի և անըմբռնելի զօրութեան մը առջեւ որ օրէ օր կը մեծնար և որ կը սպառնար զինքը փլրել։

Ու մինուոյն ատեն կը զգար որ իր կողմէ ամենափոքր տկարացում մը իր կործանումը պիտի փութացնէր։

— Եթէ փոքրիկ զիջողութիւն մը ընեմ՝ արդէն նոյն վայրկեանին զործս լմնցած է, կը խորհէր։

Իր չուրջը գտնուող հաւատարիմներուն վրայ այլեւ ոեւէ վստահութիւն չունէր։ Իրեն այնպէս կը թուէր որ ամենքն ալ իրեն դէմ կը դաւէին և սակայն անոնցմէ չէր կրնար բաժնուիլ։ Դաղտնի զօրութիւն մը զինքը անոնց կը կապէր։ Ամէն անգամ որ իր հինաւուրց պալատականներէն մէկը մեռնէր, Ապտիլ Համիտ լայն չունչ մը կ'առնէր, կարծես թշնամիէ մը ազատած ոլլա։

Հոդեկան այս տագնապալի կացութեան մէջ, ոյժ և օգնութիւն կը սպասէր ամենէն անհեթեթ միջոցներէ։ Հմայքներու, դիւթութիւններու, դուշակութիւններու կը դիմէր, իրեն սպառնացող վտանգները վանելու համար։ Հիմա, Եըլդզի պալատին մէջ, ամենէն ապդեցիկ անձը դարձած էր ծերունի Էպիլ Հիւսան, որ իր տիրող երազները կը մեկնէր կամ կախարդական միջոցներով գուշակութիւններ կ'ընէր։ Բռնաւորը ժամերով կը փակուէր այդ հնարամիտ ծերունիին հետ և անոր մոգական ձեռնածութիւններուն հետեւիլ կը փորձէր իր զլխէն հեռացնելու չար ոգիներ և պանդեմ չեզոքացնելու։

Իր սիրական քարտուղարը դուրս վռնտելէ ետքը, Ապտիլ Համիտ տակաւին բաւական ժամանակ մը սև մտածումներու մէջ թաղուած մնաց, յետոյ մէկէն ոտքի ելաւ, դանդաղ հնչեցուց և հրամայեց որ Էպիլ Հիւսան իր քով բերեն։

Հրամանը իսկոյն զործադրուեցաւ և ծերունի կախարդը եկաւ իր տիրոջ ներկայացաւ սովորական խոնարհութիւններով։

— Էպիլ Հիւսա, բաւ Ապտիլ Համիտ, մինչեւ հիմա քու խաչեցեալական հնարքներովդ զիս խաբեցիր ու իմ քթիս խնդացիր, բայց հիմա ժամանակը հասաւ որպէսզի կամ քու կարողութեանդ ճշմարիտ ապացոյցը տաս և կամ քու խաբեբայութիւններուդ պատիժը կը կրես։

Հնարամիտ ծերուկ։ այս խօսքերը սմենայն երկիւղածութեամբ լսեց, զլուխը խոնարհած. յետոյ պատասխանեց.

— Ինչ որ կը յանձնեմ ձեր վեհապետութեան, պարզապէս գերագոյն ոգիներու աղդեցութեամբն է որոնց մէկ անարժան խողովակն եմ ես. հետեւաբար եթէ երբեք ըրած յանձնարարութիւններուս մէջ խաբեբայութիւններ կան, անոնց պատասխանատուն գերագոյն ոգիներն են ո՛չ թէ ես որ հողեղէն արարած մըն եմ և առանց երկնային օժանդակութեան՝ մարդոց ամենէն ոգէն ու ապիկարը։

Ապտիլ Համիտ խոժոռ նայուածք մը ուղղեց կախարդին և բաւ.

— Պարապ խօսքեր մտիկ ընելու ժամանակ չունիմ, եթէ իրաւունք ոգիներու հետ հաղորդակցութեան մէջ ես, հիմա ուրչապէս պիտի պատասխանես քեզի ընելիք հարցումներուս և եթէ տալիք պատասխաններդ յետոյ չստուգուին ու սուտ ելլեն, գիտցած եղիր որ ձեռքէս չես կրնար ազատիլ երբեք։

— Այո՛։ Եգիպտոս գացի։ Ամբան եղանակին երկու-երեք ամիս Բարիզ անցուցի։ Բարեկամներէս մէկուն հիւանդութեան պատճառաւ երեք օր ալ Զուիցերիա մնացի։

— Անչուչտ Բարիզի մէջ ձեր հին բարեկամներուն այցելեցիք։

— Ոչ, բնաւ։ Գործերովս կը պարապէի։ Արդէն տեւտրական գործերով Բարիզ գացած ըլլալուս, ժամանակ չունէի։ Գործերս աւարտելէն յետոյ Բարիզ դարձայ։

— Եգիպտոսի մէջ ի՞նչպէս ատեն անցուցիք։ Լաւ՞ն նայելով, լրագիր կը հրատարակէիք հոն։

— Դրասենեակ ունիմ հոն։ Քօմիսիոնի գործով կը զբաղէի։ Ոեւէ կապ չունիմ քաղաքականութեան հետ և չեմ ալ ուզեր անկէ։

— Լսած էինք որ ասկէ առաջ Պոլիս եկած էք ռուսական չոգենաւով, առանց դուրս ելլելու։ Ի՞նչն թէ մեծ հարստութեան մը տէր ըլլալով վաճառականութեամբ կը զբաղիք։

— Հարստութիւն չունիմ։ Քենեկալ մը ունիմ, ան հարուստ է և լեռնի կ'օգնէ։ Մարդասիրութեան տեսակէտով անտարակոյս իր պարտքն է տուիկա, անանկ չէ՞։

— Ո՞վ է ձեր քենեկալը։

— Մալին պէյ Բիլա անուն Եգիպտացի մը, որ հոգեր, ազարակներ ու բամպակի արտեր ունի Եգիպտոսի մէջ։ Ամենէն աւելի բամպակի առուտուրով կը զբաղէի։ Կարգ մը բաներու մէջ խորհուրդներ կուտամ անոր։

— Ձեր հետացուցմէն յետոյ կարգ մը զրոյցներ կը չրջէին գահրէնկեց Սուլթանին հետ ձեր ունեցած յարաբերութեանց մասին։

— Բացարեմ գանաղուրկ վեհապետը կարդ մը իրեղէններ կը յանձնարարէր ինձի։ Ես ալ գնելով իրեն կը մատուցանէի։ Իմ պաշտօնս ատ էր մեծ մասամբ։ Երբեմն ալ կարգ մը իրատէներ հաղորդելու համար ոստիկանական նախարարութեան պաշտօնատունը կ'երթայի։

— Եգիպտոս եղած ատենդիդ Իզզէթ փաշայի հետ տեսնուեցա՞ք։

— Ոչ։ Արդէն պալատ եղած ատենիս մեր մէջեւ ցրտութիւն մը կար։ Ինքզինքին հանած մարդ մըն էր ան։ Ոչ մէկ խնդրի մասին մէկու մը կարծիքը առնելու չէր ղլխաներ։ Ես իրեղէններ գնելով նախկին վեհապետին կը մատուցանէի։ Անիկա ըսաւ թէ գէշ բան մըն է ըրածս, որով աչքէ ինկայ։

— Նէֆիոյ Մէլհամէ փաշա Պոլիս կը գտնուի հիմա։

— Այո՛, այնպէս է եղեր։ Անոր հետ բոլորովին պաշտօնական յարաբերութիւն ունէի։ Առած իրատէս անոր կը հաղորդէի, և առանց նստելու, կը վերադառնայի։

— Նախարդ բէժիմին և արդի բէժիմին միջեւ ի՞նչ տարբերութիւն կը տեսնէք։

— Ես ուսում առած եմ. մարդ չիմար ըլլալու է որ Սամանադրութիւնը չգնահատէ։ Նոյն իսկ հին բէժիմի ատեն պաշտօնական ծառայութեան մէջ չգտնուող բարեկամներու հետ տեղեկանք կ'ըլլայինք թէ այդ ընթացքը լաւ չէր։

— Ինչո՞ւ համար Պոլիս եկաք։

— Մարդ չուզեր հայրենիքէն բաժնուիլ։ Արդ ընտանիքս հոս է։ Զաւակներուս կրթութեամբ պիտի զբաղիմ։

.....

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշերուան հրդեհը, զոր հաստատ կերպով ծանուցած էինք մեր կիրակի օրուան թիւով, զարձեալ հարիւրաւոր բնակարաններ մոխիր դարձուց և բազմաթիւ ընտանիքներ թշուառութեան մատնեց, դեռ նախորդ մեծ հրդեհէն կրուածութիւնները չդարմանուած։ Հրդեհը որ մթնելու մօտ սկսած էր, տասողջ ութ

ՄԱՄՄԱՒԼԻ ԱՆՁԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Սխալ է այն գրոյցը թէ կառավարութիւնը որոշած է խոտութեան ենթարկել մամուլը։ Վերջերս 50 թերթի արտօնութիւն խնդրուած է։

ԿՈՒՍԿՈՒԴԵՐՈՒՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Վանէն կը գրեն թէ ձերակուտական Ապտիւլ Գասէր էֆ.ի և եղբօրորդիին միջեւ ծագած վէճը կարգադրուած է։ Երկու հակառակորդները նկատի առնելով երկրին տագնապալից վիճակը, միաբան ոգեղգուրելէ յետոյ, ուխտած են հայրենիքին համար աշխատիլ։ Ապտիւլ Գասէր էֆ. հաւանած է վար առնելու իր ստացուածքին մէջ գտնուող ամրոց մը։

ՆԻՀԱԻԿ ՄԷԼՔԱՄԻՆ

Տիրահոչակ Նէհիպ Մէլքամէ ձեռնհաս պաշտօնատան դիմելով պահանջած է որ անպաշտօն վիճակի թոչակ և յետնեալ ամսաթոչակները տրուին ամենքը մէկանց։ Թանկին կ'ըսէ թէ ինչո՞ւ չուզէ։ կրնա՛յ նոյն իսկ հաստատում պահանջել։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՊՍԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Թէեւ գործակատարը չաբաթ օր դիմում ըրեր է Բ. Դուռ, որպէս զի սեղաւպանը որոշեալ օր մը ընդունուի վարչապետին կողմէ, Հայոց վերաբերեալ կարգ մը կարեւոր խնդիրներու լուծման համար և սակայն կարելի չէ եղեր ժամադրութիւն մը առնել, քանի որ այս օրերս նախարարութիւնը չափազանց զբաղուած է՝ արտաքին խնդիրներով։

*** Երէկ առաւօտ Շէյմանեանէն Գարա գիւղցի Թուրքերու ստորագրութեամբ հեռագիր մը հասած է, որով կ'ըսեն թէ. տիալ է թերթերուն տուած այն լուրը թէ՝ Սէյտ Ապտ իւլ Գասէր էֆ.ի կողմէ կրակի տրուեր է իրենց գիւղը խկպրով և թալանի տեղողները խումբ մը աւազակներ են։

ԿԱԹՈՂ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Եղիշէ եպս. Չիլինկիրեան Պատրիարքարան ուղղած հեռագրով մը պատրաստակամութիւն յայտներ է, իբրեւ Երուսաղէմի պատգամաւոր Էջմիածին երթալու։ Խան Ժողովը այս մասին ո և է որոշում չի տուաւ քանի որ Երուսաղէմի տեղապահին իրաւասութեան կը վերաբերի այդ խնդիրը։

ԱՌԻԹ ՄԸ

Երիտասարդ մը սր գերմանական կրթութիւն ստացած է, կը փափաքի դերմաներէնի մասնաւոր դասեր տալ դիւրամատչելի պայմաններով։ Դիմել մեր խմբագրատունը։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Դաւիթ Խաչիկոց.— «Ընդհանուր ազգայ պատմութիւն» Ա. մաս. Արեւելեան հին ազգեր»բազմաթիւ քարէանկարով եղեն.։ Գին 5ղրշ.։

Նոյնը.—Բ. մաս. «Յոյներ և Հռոմայեցիներ» (մամուլի տակ)։

Կ. Վ. Պալապան.—«Մանկական պարտէզ». մանկավարժական ներգոյն մէջտա ընթերցանութեան, պատկերազարդ. է.։ տպ։ Գին 2 ղրշ.։

Անտոն Մարեան.— «Դասընթացք ձայնական երաժշտութեան», բազմաթիւ հրահանգներով ու միաձայն, երկձայն և եռաձայն երգերով։ Գին 5 ղրշ.։

Միհրան Յովհաննէսեան.— «Բառարան ֆրանսայայ», 819 էջ, 40000 բառ և ոճ։ Գին կիսպարմ 12.50, լաթակարմ 15 ղրուշ։

Զարդարեան գրատունը որ հրատարակիչ է վերոգրեալներուն, պատիւ ունի ծանուցանելու թէ դպրոցական նոր տարեշրջանին առթիւ պատրաստ է նպաստաւոր պայմաններով հայթայթել վարժարանաց դպրոցական պիտոյքները։ Դրացուցակը ձրի։ Նմոյշ կը գրկուի։ հասցէ Վ. և Պ. Զարդարեան եղբ., Կ. Պոլիս, Զաքմաքճըլար, թիւ 24—26։ 10—1

Ս. Զ. Դ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ Վարչական Խորհուրդը՝ որոշած ըլլալով գանձել Դիպլոմագլուխն երկրորդ քաղորդը, այն է՝ իւրաքանչիւր բաժնեմուղթին 1.25 օսմ. ոսկին, ինչպէս և 5 ղրշ.—դրոշմ և ծախք— ամէն մէկ բաժնեթուղթի համար, կը խնդրէ յարգելի բաժնետէրերէն որ էն ուշ՝ մինչեւ յառաջիկայ 1)14 դեկտեմբեր կատարեն այս վճարումը՝ Ընկերութեան Կեդրոնատեղին, Սթամպուլ, Բաբբրճաղալ Խան կամ Օսմանեան Կայսերական Դրամատան Կալթա, Սթամպուլ, Բերա և Նոյն դրամատան գաւառի գործակալութիւններուն։ Դաւառաբնակ բաժնետէրերէն ներմօրէն կը խնդրուի որ ոչ և չփոխանակեն խուսափելու համար, իրենց վճարումները ընեն հոն՝ ուր տեղի ունեցած է ստորագրութիւնը։ 4—1

ՎԻՆԵՐ ՊԱՆՔ ՁԷՐԱՅՆ

Վիներ Պանք Ձէրայնի Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղը պատիւ ունի ծանուցանելու հանրութեան թէ Դալաթիոյ իր շենքին մէջ դրամարկղներ վարձու կուտայ խիստ չափաւոր գիներով և զանազան մեծութեամբ։ Այդ դրամարկղները ամէն ապահովութիւն կ'ընծայեն, և վարձակալը կրնայ հոն դնել գոհարեղէններ, արժեթուղթեր, վաւերագրեր ևն.։ 3—1

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

(Դ. ՏԱՐԻ) (ԹԻՒ՝ 5)

ՀԱԳԳԸ ՓԱՇԱՅԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԿՈՒՎԷՆԱՅԻ ՄԵՏՐԱՊՈԼԻՏԻՆ ՍՊԱՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՅՈՅՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը երէկ նիստ դուսմարեց ժամը 10.15ին։ Կը նախագահէր Ահմէտ Բիրա պէյ։ «Լեզլամա» կատարուելով տեսնուեցաւ որ 130 երեսփոխան ներկայ են։

Վարչապետական Թէզքերէով մը ժողովին կը գրկուէր գրի առնուած ան օրինագիծը որով ընդհանուր ներում կը շնորհուէր՝ Գասովայի, Մանասթիրի և Շքոտրայի վերջին դէպքերուն առթիւ դատապարտուածներուն։ Դրկուեցաւ դատական յանձնաժողովին։

Կառավարութիւնը 5 միլիոն ղրուշի վարկ մը կ'ուզէր Պոլսոյ մէջ քոլէռայի տարածումը արգիլելու համար։ Նոյնպէս 5 միլիոն ղրշ. կ'ուզուէր Տրիպոլսոյ մէջ գարի բաշխուելու համար։ Այս և ուրիշ յաւելուածական վարկերու խնդրանքներ ղրկուեցան եկամտացոյցի յանձնաժողովին։

Կառավարութիւնը օրինագիծ մը կը ղրկեր, որուն տրամադրութեամբ 30 հազար ոսկի կը յատկացուի մյուսալ երեք կուսակալութիւններու (Գոսովա, Մանասթիր, Շքոտրա) մէջ արեան դատերու լուծման համար։

Նոյնպէս ուրիշ օրինագիծ մը կը ղրկուէր Մալիսորներու խնդրին կարգադրութեան առթիւ ձեռք առնուելիք միջոցներուն մասին։ Առաջինը պիւտճէի, էսկի երկրորդը՝ դատական յանձնաժողովին ղրկուեցաւ։

Նախագահը առաջարկեց ժողովին որ Անչարմ կալուածներու, Սահման. վերաքննութեան և Նահանգային օրէնքները քննելու համար մասնաժողովներ կազմուին։

Ձէրիա պէյ դիտել տուաւ թէ՝ այդ օրինագիծերը արդէն եկած են ժողովին և հետեւաբար հարկ չկայ նոր մասնաժողովներու կազմութեան։

Ձէրիա պէյի դիտողութիւնը օրինաւոր նկատուեցաւ։

Նախագահը ըսաւ որ Տրիպոլսոյ երեսփոխաններուն թագրերը քննելու համար կազմուած յանձնախումբէն տրամադրած էր Արթաս էֆ. առաջկով թէ՝ այսպիսի մասնախումբի մը կազմութիւնը հակառակ է ներքին կանոնագրին և այդ թագրերը պէտք է քննուի արդէն կազմուած մասնաճիւղերէն մէկուն մէջ։ Եւ կ'առաջարկէր յիշեալ թագրերը ղրկել մասնաճիւղի մը։

Մահմատ Մահիր էֆ. և Տրիպոլսոյ երեսփոխան Նաճի պէյ դիտել տուին որ ժողովը որոշած է յանձնախումբ մը կազմել և այս որոշումը չկրնար եղծուիլ երեսփոխանի մը հրաժարումով։

Արթաս էֆ. բացատրեցաւ իր հրաժարման պատճառը, ըսաւ, պէտք է այդ թագրերը նախ կարդացուի և յետոյ ղրկուի մասնաճիւղի մը։

Կարդացուեցաւ Արթաս էֆ.ի հրաժարագիրը, որուն վրայ Դարասիեբեսփեան Վասիլ էֆ. խօսք առնելով ըսաւ թէ՝ Երեսի. Ժողովին ներքին կանոնագրերը, չդործադրուեցաւ և այսպիսի կարեւոր ուսումդասական խնդրի մէջ պիտի կասկածնք ներքին կանոնագրին։

Արթաս էֆ. — Այդ յանձնախումբին կազմութիւնը՝ Սահմանադրութեան տրամադրութիւններուն հակառակ է։

Վասսիֆ էֆ. (չար.).— Ներքին կանոնագիրը կը տրամադրէ որ էնճիմէնները երկու ամիսը անգամ մը փոխուին, բայց երեւմտացոյցի էնճիմէնէն. այդ որոշումը դործադրուեցա՞ւ մինչեւ այսօր։ Հագգը փաշայի համար արուած անհպաստ որոշումը Ժողովին մեծամասնութիւնը կազմող կուսակցութեան վրայ բարոյական ազդեցութիւն մը պիտի ունենայ, ուստի պէտք է որ մեծամասնութեան անդամները ոչ ոք գտնուի այդ թագրերը քննելու պաշտօն ունեցող մարմնին մէջ։

Հօճա Համսի. — Սահմանադրութեան այն յօդուածը որ այս խնդրին կը վերաբերի բացորոշ չէ և միայն կ'ըսէ. «Ներքին կանոնագրի տրամադրութեան համաձայն». ուստի հոս Սահմանադրութեան տրամադրութիւնը երբեք խնդրոյ առարկայ չէ։ Եւ մասնաճիւղերու կարեւորութիւնը չեմ ուրանար և շատ անգամ պէտք եմ որ մասնաճիւղերը պիտի սկսրաբացնեն ժողովին գործերը, եթէ անոնց մասին գործադրուի ներքին կանոնագրին տրամադրութիւնները, որուն համաձայն օրինագիծ մը նախ պիտի քննուի մասնաճիւղի մը մէջ և յետոյ պիտի կազմուի յանձնախումբ մը այդ օրինագիծը ուսումնասիրելու համար, ուրիշն ո՛ր օրէնքը որ չիւպէհերէն առանց անցնելու ժողովին կոչած և վաւերացուած են, անոնք պէտք է ընդունիլ մեր 50 ընկերներն ալ հոն պիտի աշխատին և եթէ կուզենք որ փութացնեն իրենց յանձնուած բողոքի թագրերին քննութիւնը, պէտք է առժամաբար դադրեցնենք ընդհանուր նիստերը և աշխատինք էնճիւմէններուն մէջ։ Այսօր մեր երկիրը պատերազմական վիճակի մէջ է և չենք կրնար այս կարգի երկրորդական գործերով զբաղիլ։

Պուռսայի երեսփոխան Ֆէյզի էֆ. ալ համամիտ գտնուեցաւ Զօհրապի։

Վարդգէս հակառակեցաւ այս առաջարկին. մենք չենք որ հրացանը առած պատերազմի դաշտը պիտի երթանք, ինչ փաս ունի երբ մենք հոս չարունակենք մեր նիստերը. մենք Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ մը չենք կործանիր. ամբողջ ժողովներով ու ժողովրդով այդ խնդրո՞վ զբաղինք. եթէ պէտք չկար, ժողովը նիստի հրաւիրելու չէր. եթէ ոչ երթանք գաւառները և միթինկներ սարքելով ժողովուրդը ոտքի հանենք։ Ինչ մը պահենք մեր պաղարիւնը. մէկ կողմէն թող պատերազմին, բայց միւս կողմէ աշխատինք մեր ներքին գործերով։

Հօճա Թէվֆիք Ռնգն ալ համամիտ գտնուեցաւ Վարդգէսի։

Պօշօ.— Ինչ փաս ունի եթէ չարունակենք աշխատիլ. մեր պատերազմը սովորական պատերազմներու չի նմանիր. աւելի դիւանագիտօրէն կը կռուինք, քան թնդանօթներով. երբ Դարդնէլը մեզմէ չի պահանջեր որ մեր նիստերը դադրեցնենք ի՞նչու մենք այդ բանը ընենք ինքնաբերաբար. Հագգը փաշայի խնդրին գալով պէտք է շուտով աւարտել. որովհետեւ մեր մէջ զարմանալի է. վաղը ուրիշ խնդիր մը կ'ելլէ և ասիկա կը մոռցնէ։

Ժողովը որոշեց չաբաթը երեք անգամ՝ երկուշաբթի, չորեքշաբթի և շաբաթ օրերը նիստ դումարել։

Կարգացուեցան Թրայան Նալի և Գառոլիսի էֆ.ներու թագրերը, ինչպէս նաև Պօշօ և Վասիլաքա էֆ.ներու թագրերները, որոնցմով յայտնել յետոյ Կրէվնայի մտարապետին սպանութեան մեծ յուզում պատճառած ըլլալը և բոլոր օսմանցի յոյներուն, կ'առաջարկէին քննել և երեսանոյշ հեղեղմերները. ակէ զատ կ'առաջարկէին այս մասին հարցում ուղղել ներքին գործերու նախարարին։

Ժողովը ընդունեց թագրիչները և որոշեց ըսել ներքին գործոց նախարարին այս մասին տալիք բացատրութիւնները։

Մնդուեանցան Շիւքրի (Դասմէմունի) և Բիրա փաշա (Աֆ. Գարանիսար) թագրիչները, որոնցմով կ'առաջարկէին հրաւիրել կառավարութիւնը որ ներկայ առեւտրական տագնապին առթիւ միջոցներ ձեռք առնէ։

Ժողովը յետոյ չարունակեց «Թէչվիզը սէնայի» օրինագծին վիճաբանութիւնը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Իտալացիները առջի օր բուռն կերպով ռմբակոծած են Տէրնէն։ Բայց վեց ժամ ռմբակոծութենէ յետոյ դադրեցուցած են փոթորկիլից ըլլալուն պատճառաւ։

*** Կը հաւատուի թէ մինչեւ հիմա իտալացիներէն 8000 հոգի սպաննուած և 600 հոգի գերի ընուած են։ Հարիւրապետ Նուրի պէյ 100 հոգի սպաննած է։

*** Հայր. Գարաբէտ Վարչական Խորհուրդը իտալացի պահանջատէրերու պատուիրակին զեկոյց թէ չի կրնար այլ ևս իր պաշտօնը չարունակել։

*** Ագիքսանդրիոյ մէջ երկրորդ անդամ ըլլալով 7000 ոսկի հանգանակուած է ի նպաստ Թուրքիոյ բանակին ուղարկելու։ Զակազիքի մէջ երիտասարդները մէկ անդամէն 1000 ոսկի հանգանակած են։

ՅԱՒԻԴ ԹԷՖ ՀՈՌՈՒՍ ԿԱՌՈՒՈՐՈՒԻ

Հին ռէժիմի պատկանող աւագանիին, պէս, Համիտի անենկպան Յաւիդ պէյ Հորոս պիտի աքսորուի Պատերազմական Ատեանի որոշումով։

ՄԻՏԻԼԻ ՊԱՆԵԱՆ ՄՆԱՆԿԱՅԱՍ

Պատերազմի յայտարարութենէն ի վեր հրատարակին վրայ տիրող անտեսական տագնապին հետեւանքով Միտիլի պանքան դադրեցուցած է իր վճարումները։ Եգիպտոսի մէջ պանքայի մը մասնաճիւղեան գործին առթիւ 60000 ոսկի կորսնցուցած է։ Սակայն Միտիլի Պանքան աւժամայ կերպով դադրեցուցած է իր վճարումները։ Մէկ քանի օրէն պիտի վերսկսի իր գործունէութիւնները։

ՄԵՏՐԱՊՈԼԻՏԻՆ ՍՊԱՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Յունաց Պատրիարքարանի Խան ժողովը երէկ զումարուելով Կրէվնայի մետրապոլին սպաննութեան առթիւ պատրաստուած թագրերը նկատողութեան առաւ։ Յետոյ Տ. Եօաքիմ Պատրիարքը և կիսլեցական ու ազգարական չորս անդամներու հետ դատական պաշտօնատունը երթալով Նախարարին հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Պատրիարքը թագրերը տալէ յետոյ Վարչապետին մօտ գնաց. որ տպաւորութիւններ տուաւ։

ՀՐՈՍԱԽՈՒՄԲ

Մանասթիրի մէջ 35 հոգինոց հրոսախումբ մը ընդհարում ունեցած է ոստիկան-պլիսմորներու հետ։ Հրոսակներէն մէկ հոգի սպաննուած է։ Միւսները խոյս տուած են. Ասոնք կը հետապնդուին։

ՍԱՆԻԹՕՐ

ԲՈԼՈՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՄԱՄՆԱՒՈՐԱԲԱՐ ՓՕԼԼԻՐԱՅԻ ԴԷՄ

ԶՕՐԱՒՈՐ ԶԷՆՔ ՄԸՆԷ

Եւրոպայի թէ հանրային վայրերուն և թէ տուներուն մէջ գործածուած սոյն գործիքը, որ չատ լաւ ընդունելութիւն գտած է, գաղչանուաստեան առաջքը կ'առնէ և ամէն տեսակ միքրոպները բնաջինջ կ'ընէ։ Իրեն յատուկ անուշահոտութիւնը զովութիւն կուտայ մարմնոյն։

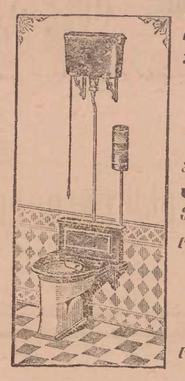

ՍԱՆԻԹՕՐ

Եւրոպայի մէջ հիւանդութիւններու դէմ ձեռք առնուած նախազգուշական միջոցն է։ ՍԱՆԻԹՕՐի շնորհիւ է որ Գերմանիոյ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի և ուրիշ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ քոլէրա, Թիֆօ և ուրիշ հիւանդութիւններ չեն տարածուիր։

ՍԱՆԻԹՕՐ

Պարտաւորիչ կերպով կը գործածուի Եւրոպայի հանրային վայրերուն մէջ։

ՍԱՆԻԹՕՐ

Կեանքի պահպանիչը ըլլալով ամէն տեղ անհրաժեշտ է։

ՍԱՆԻԹՕՐ

Խիստ ազդեցիկ գործիք մը ըլլալուն, անիկա պէտք չէ անսպասս գրտնուի ո՛չ մէկ տունէ, դպրոցէ, գործարանէ, օթեւէ, հիւանդանոցէ, վերջապէս հանրային ու մասնաւոր ամէն վայրերէ և նոյն իսկ ճամբիներէ ու միզանոցներէ։

Ղալաթիա, Պալըզ Բազար, Էնսմամարիի խանին թիւ 11 սենեակին մէջ «Սօսիէթէ Սանիթօր»ի կողմէ միայն կը ծախուի։ 35—36

ՔՈՒՐԹԷՍԻ ԵՂԲԱՐՑ

ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

4, Բերա, Թիւնէլի դիմաց, 4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ՀՈՒ ՄԹԵՐՔ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳԱՀԱՒՈՐՈՒՄ. ՀԱՇԱՐԲԱՀԻ ՆՆՋԱՍԵՆԵԱԿԻ ԵՒ ՀԻԻԲԱՍԲԱՀԻ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ ԵՒ ՕԹՈՑՆԵՐ

Գարասի զն գ՝ առա», մեր վաճառատունը այցելեցէք։ Գիներ խիստ չափաւոր եւ անմրցելի են։ Այցելութիւն մը կը բաւէ համոզուելու համար։ 53 - 52

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԱՆՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԵԾ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆԻ ՄԷՋ

ՂԱԼԱԹԻԱ, Ա. ՅԱՐԿ ԹԻՒ 16

Զմրան եղանակին առթիւ սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին վերջին նորաձեւութեամբ պատրաստուած Քօսթիւմներ կիներու, զանազան տեսակ Մանչօններ, այլազան Պուռներ, փոքր աղջիկներու Շրջազգեստներ, Ժաքէթներ և Մանթօներ, մանչերու Քօսթիւմներ, Բալթօներ և Մարէն Ժաքէթներ, զանազան Ժիւբօներ և Ժիլետներ, այրերու, կիներու և ազոց Ցանկլաներ ու Գուլպաներ, Անձնոցներ, Մանկոյթներ, Ջէյլաներ, Բօրսէներ, Ձերմակեղէններ և այլն և այլն։

16—2

ՅՕԳԻՆԵՐ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ

ՄԱՍՍԱԺԻՍ

ԱԶԳԻՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի Բժշկական Հասարակաթի Ակադեմիական Գիլնիին մէջ մասնագիտութիւնը կատարելագործած և Գիլնդվէնի հիւանդանոցին մէջ երբեք ակնաբոյժ երկար փորձառութիւն ստացած, մեծ թնամքով կը դարմանէ աչքի ամէն հիւանդութիւններ։ Շիլերը (ocach) կը չանչ առանց գործողութեան և ցաւդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած Բչօք. ժամալի գործիքով կարճատեսներու և հեռատեսներու յատակ և փայլուն ցուցնող ակնոցներ կուտայ, ափրոքիտան ախտէն առաջ եկած աչքի հիւանդութիւնները՝ Երանիներուն մէջ նոր գեղ մը ներարկելով արմատապէս կը դարմանէ, և առանց ցաւ պատճառելու կը կատարէ քարարեթի (գէրամէ) և աչքի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործողութիւն սեսոդրելէ զերծ և տեսիլ աչքերուն անոր բնականին յար և նման արուեսական աչքեր կը դնեն։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէսօր, Պաղչէ-Դարուն Համիտիի Սեզիլին դիմաց Բէթլեհեմ դեղարանը, կէսօրէն վերջ Բերա, Շիտակ Ճամբայ, ճեղեկական ճիւպոնատանի դիմաց, 91 թիւ դարմանատունը։ Ուրեքար օրեր նոյն դեղարանը, իսկ երեքշաբթի օրերը ցերեկէն վերջը իր տունը դիմող հիւանդները ձրիաբար կը դարմանի։ 28-50

10,000 ՂՐՇ. ՊԱՐԳԵՒ

Այն անձին որ կարենայ հաստատել թէ Օսման Զատկ ձէմպլէտանի էֆ.ի վճառած Ակէմատարի կարագը, կամով Թարխանան, ոչխարի ընտիր միսով պատրաստուած երշիկը և ամէն տեսակ ընտիր կարագներ կեղծուած են։

Կ. Պոլիս, Պալըք Փազար թիւ 80 փըռին քովը։ 15

ՀՈՒՐՐԻԷԹ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԸ

ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ, ԹԻՒ 19 ԷՊՈՒ ԱՂԱՋԱՏԷ ԷՏԻՊ ԷՐԶՐՈՒՄԻ

ԱՄԵՆԱԼԱՅՏԻՒ ԿԱՐԱՊ

Այս անդամ Եւրոպայէն բերել տուած է ամենէն ընտիր կարագները։ Նոյնպէս այդ վաճառատան մէջ կը ծախուին Տրապիզոնի, Հաւլպի, սիպերիական, Դանուբի անխարդախ իւղերը և առանձին նպարեղէնի վերաբերեալ ամէն տեսակ ընտիր ուտեստեղէններ։ Հանրութիւնէն կը խնդրուի անգամ մը այցելել սոյն վաճառատունը։ 31—50

ՏՕՔՏ. ՕԳԻՆԳԼԱԹ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԵՐԱ ԹԻՒՆԷԼԻՆ ԲԱԳԱՅԻՆ ՄԷՋ

Բ. ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐՈՎ (ԲԷՕՆԹԿԷՆԵԱՆ ՀԱԳՈՒԱԳԱԾՈՒԹԻՒՆ)

Արսօնվալիզասիոն (էլեկտրական արագ հոսանքով), կարմանիզասիոն, ֆարատիզասիոն, էլեկտրաջրական լոգանքներ, էլեկտրական սուչեր, էլեկտրաթերմոական մասաժ, մեքենաբաժանութիւն եւն. եւն. որոնցմով կը դարմանուին Ջղային և ներքին հիւանդութիւններ, ինչպէս ամէն տեսակ անդամալուծութիւն, մկանային հիւծում, ջղացաւ, սիսթիք, կէս-դլուխցաւ, ջլատ, նէվրասթէնի, յոգնակապրու Օդացաւ, կոմի, գիրութիւն, չաքարախտ, ստամոքսի և աղիքի նեւանդոսթիւններ, պնթութիւն, թուք, արթիրիսքլերոզ, անժիմ աը բուսթրին, դաշտանի խանգարումներ, մարթի քրոնիկ հիւանդութիւններ եայն եայն։

100—3

ԼԱՉԱՐՈ ՖՐԱՆՔՈ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ՊՈԼԻՍ,
ինկանկըլար եօզուլտու, թիւ 31, 33, 35 եւ 37

ԲԵՐԱ, Բասամ տ'Անարօլի
ՄԱՍՆԱՃԻՂԵՐ՝ ՂԱԼԱԹԻԱ, Եէնի Ճամի փողոց, թիւ 14, Թիւնէլին մօտ
ՊՈԼԻՍ, Սուլթան-Համամ, թիւ 3

ԿԱՀԱԻՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ

Գորգ, Նկարէն թաղթեր, Մուշամպա, Լինոլէում, Ասեղնագործուած սթօրներ, Ուղեւորութեան ծածկոյթներ
Ամէն տեսակ վարագոյրներ, Աղուտիներ

6—18

ԱՐՍԼԱՆԼԻ ԲԻՈՒԿ ՄՈԲԻԼԻԱ ՖԱԲՐԻԿԱՍԻ

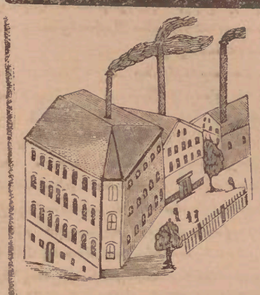

Լէոն ژ. Ֆրիդմանի բիւրեղեայ մոբիլիա ֆաբրիկասի, Ստամբուլ Մահմուտ փաշայի թիւ 102 նոր հասցէն։

Լէոն ژ. Ֆրիդմանի կարասիներու մեծ վաճառատունը կը ծանուցանէ թէ իր սովորական խանութին մէջ հաստատուած է, Պոլիս, Մահմուտ Փաշա, թիւ 102 կը բաւէ այցելել այդ հաստատութիւնները, գաղտիար կազմելու համար անոր ճոխ մթերքին ու կարասիներուն այլազանութիւնը վրայ, որոնց ամէնքն ալ նորաձեւ դրութիւնամբ պատրաստուած են թէ իր գործարանին և թէ եւրոպական գործարաններու մէջ։

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ

Ցանձնարարութիւնները մեծ խնամով կը կատարուին։ Թէ՛ փոքրաքանակ և թէ մեծաքանակ վաճառում կ'ըլլայ։ 36—2

ՀԱՆՐԻՒ ԼԱՆՑ

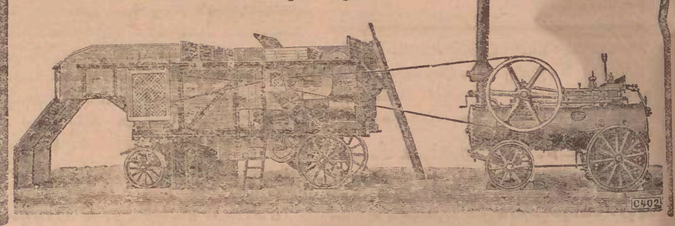

ԼՕԳՕՍՕՊԻԼ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԷ ՓՈՂՈՑԻ ՎԱՃԱՌԱՇԱՐԺԵՐ,
ԱՄԱՆԵԼԻՔԻ ՄԵԳԵՆԱՑԵ (ՄԵՆԱՀԱՇՆՈՐՀԵԱԼ)
ՅԱՐԳԸ ԿՏՐԵԼՈՎ ՀԱԿ ՇԻՆՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՖՐԻՑ ՊՐՕՔՇԻԲԸՐ ԵՒ ԸՆԿ.
ԴԱՒԱՆԱԹԻԱ. ՎԱՅԵՎՕՏՍ. ԽԱՆ
մանիֆատուրա « հարի լանս » ֆաբրիկասի մոլանի
-ֆակ լոգոմոտիվ, տեսակ ապրանքներ։ Ամէն տեսակ ապրանքներ։ Ամէն տեսակ ապրանքներ։ Ամէն տեսակ ապրանքներ։
հրաւիրեալ ինչ ինչ ապրանքներ։ Ամէն տեսակ ապրանքներ։ Ամէն տեսակ ապրանքներ։ Ամէն տեսակ ապրանքներ։